

הסרט "שביר שנייה" סינמה כבוד-הנחיות לעבודה

פיתוח: נטע ידיד

הקדמה

הסרט "שביר שנייה" מתאר אירוע אונס של נערה מתבגרת ואת התמודדותה לאחר האונס. הסרט מזמן דיון בעמדות הסטריאוטיפיות של החברה כלפי נערה אשר חוותה אונס וביחסי הורים מתבגרים.

רציונאל

אונס הוא אקט של אלימות, ביטוי לכוח ושליטה, ואין בינו לבין יחסי מין דבר. באונס פוגעים בגופו של אדם, באברי המין שלו וגם בנפשו. מסיבה זו אונס נחשב לפשע אלים ביותר. ע"פ מילון אבן שושן 1988 אונס הוא:

1. "כפייה, הכרח, מעשה שנעשה לאדם בעל כורחו"

2. "תקיפת אישה ובעילתה בעל כורחה".

קורבנות אונס יש משני המגדרים, גברים ונשים, אולם כאשר מדובר באונס נשים אנו נתקלים לעיתים קרובות בתופעה של הפניית אצבע מאשימה כלפי הנאנסת ובקושי לחוש חמלה, אמפטיה, אהדה ותמיכה.

נשים ממעטות לדווח על אונס ולפנות בבקשת עזרה, זאת בשל היחס השלילי של הסביבה כלפי קורבנות אונס. יחס זה ניזון ממיתוסים ומתפיסות מגדריות מעוותות הרואות בנשים הנאנסות כאלה ש"פיתו" את האנס והזמינו את האונס בשל התנהגותן המינית המוחצנת.

בחורה שנאנסה צריכה להתמודד עם הטראומה הקשה שחוותה ועם השפעותיה על עולמה והתנהלותה מרגע האונס ואילך וגם עם הצורך להסתיר את הטראומה הנוראה שחוותה ובלבד שלא תזכה ברצח אופי, מעין אונס נוסף ע"י החברה.

חשוב לציין כי גם גברים שנאנסו או חוו פגיעה מינית אחרת נוטים להסתיר את דבר הפגיעה בהם.

בסרט "שביר שנייה" התלמידים יוכלו להיחשף, ולו במעט, לסבל שהוא מנת חלקה של בחורה שחוותה אונס ברוטאלי, רק בשל היותה בחורה ידידותית, חביבה, ויפה למראה, ולהבין שאונס הוא מעשה אלים ואכזרי שאין אדם אשר מעוניין בו ו/או מזמין אותו.

מטרות

1. לאתגר מיתוסים של האשמת הקורבן באונס
2. להכיר את החוק בנושא
3. לחזק דפוסים של פנייה לעזרה ולתת כתובות לקבלת סיוע
4. לבחון אמצעי זהירות שונים בהם ניתן לנקוט

מהלך הפעילות

התלמידים יצפו בסרט "שביר שנייה". לאחר הצפייה בסרט ייערך דיון כיתתי במליאה, לסיום ניתן לערוך משחק תפקידים.

שאלות לדיון לאחר הצפייה

- אילו רגשות עולים בכם בעקבות הצפייה בסרט?
- מה הדבר שנגע לכם ביותר? מדוע?
- עם איזו דמות הזדהיתם?
- מה דעתכם על הנערה, האם בהתנהגות שלה היה משהו שהזמין את הפגיעה?
- האם הנערה יכלה להתנגד? מה היא יכלה לעשות? כיצד יכלה לנהוג?
- מי לדעתכם אשם במה שקרה?
- מה דעתכם על תגובות הסביבה?
- מה דעתכם על דרך התמודדותה של הנערה לאחר הפגיעה? אל מי היא יכלה לפנות?
- מדוע בחרה הנערה לשמור את דבר האונס בסוד? מה אתם חושבים על כך?
- מה המחיר של שמירה בסוד של אירוע כל כך טראומטי?
- לאילו מקורות סיוע ניתן לפנות?

משחק תפקידים

נסו להיכנס אל כל אחת מהדמויות ולדבר בשמה. מה כל דמות חושבת בלבה, מה היא אומרת לעצמה בכל אחד משלבי האירוע. נסו לחשוב על פתרונות אחרים לסיטואציה בכל שלב ושלב מהרגע שהנערה קמה כדי לחזור הביתה ועד לסוף הסרט. התאימו סיומות שונים לאירוע בכל אחד משלבי. (כשהנערה החליטה לחזור לביתה, כאשר הבחור ניסה לאנוס אותה, כאשר חזרה הביתה, כאשר שוחחה עם האם בבוקר, כאשר שוחחה עם החבר שלה והחברה שלה וכו').

מסרים

- כשבת אומרת "לא" היא מתכוונת ללא, רק "כן" פירושו מותר.
- לכל אחד צרכים, רצונות ומאויים ייחודיים לו, הזולת אינו קיים על מנת לספק אותם.
- אף בחורה אינה רוצה שיאנסו אותה.
- אונס הוא אירוע אלימים, עבירה על החוק.
- אנס הוא עבריין.
- שום התנהגות, אפילו התנהגות פרובוקטיבית ומתגרה, אינה מצדיקה אונס
- גבר שאונס בחורה אינו מאמין ביכולתו למשוך בחורות וליצור קשרים זוגיים בריאים בזכות מה שהוא.
- חבר טוב משמעו לעזור לחבר בעת צרה.
- קשה להתמודד לבד עם פגיעה כל כך קשה, חשוב לפנות לקבלת עזרה אל משהו קרוב שבוטחים בו, או אל גורם מקצועי מוסמך כמו: יועצת, פסיכולוג, עו"ס, מרכזי הסיוע לנפגעי תקיפה מינית.
- קיום יחסי מין בהסכמה כשהנערה מתחת לגיל 14 נחשב לאונס ע"פ החוק.

לתשומת לב המורה

לבני נוער, בנים ובנות, ישנה נטייה לראות את הקורבן כאשמה במה שקרה לה. זהו מעין מנגנון הגנה: גם הבנים וגם הבנות חשים בדרך זו מוגנים יותר משום שהאשמת הקורבן מאפשר להם להאמין שלהם זה לא יקרה. לכן, סביר להניח כי בצד הקולות שיזדהו עם הבחורה, יעלו קולות, דומים לאלה שנאמרים בסרט ע"י חברתה של הנערה, שמי שנאנסת היא שרמוטה כי היא רצתה את זה.

במהלך הדיון חשוב לאפשר ביטוי לכל הקולות, אך יחד עם זאת חשוב לחזק את הקולות הרואים כי האנס הוא זה שאשם במעשה האונס. גם אם בחורה התנהגה בצורה פרובוקטיבית היא לא רצתה להיאנס. על התלמידים להבין שאונס מבטא שליטה והפעלת כוח ואולי גם רצון לנקום ואין בינו לבין מערכת יחסים הדדית ובחירה חופשית משותפת לקיים יחסי מין – ולא כלום.

בד בבד עם הדיון במיתוסים יש להעביר לבני הנוער מסרים של שמירה על עצמם ולחשוב יחד עמם מה ניתן לעשות כדי להימנע מלהיקלע למצבים מסוכנים. להלן רשימה אפשרית (ניתן לעבות עם התלמידים את הרשימה ולבחון עמם כיצד יש לנהוג במצבים שונים):

- שתיית אלכוהול מעמידה נערות בסיכון:
 - א. מאחר ואלכוהול מערפל את ההכרה ומאט את התגובות
 - ב. משום שלעיתים היחס אל נערה ששותה הוא מזלזל, כאל שרמוטה, כזו שניתן לעשות בה מה שרוצים.
- כאשר הולכים לדיסקוטק בו נמצאים אנשים רבים שאין אנו מכירים, חשוב להימצא תמיד בחברת בנים ובנות מוכרים השומרים אלה על אלה.
- אין לצאת לבלות עד השעות המוקדמות של הבוקר אם אין מי שילווה אתכם בדרך חזרה הביתה.
- חשוב היטב כיצד להתלבש כאשר יוצאים לבד למקום בילוי בו אין מכירים את האנשים. לא ניתן לדעת מראש מהן האמונות מהם ניזונים האנשים וכיצד הם מפרשים דרכי לבוש שונות. שמרו את הבגדים החושפניים לאירוע בו אתם נמצאים בחברת אנשים שאתם מכירים ועמם אתם חשים מוגנים.